

Overweging bij Johannes 4, 5-42
(Antonius van Paduakerk, 23 maart 2014)

Een sterke vrouw, wie zal haar vinden? Het is twaalf uur, het heetst van de dag. Jezus zinkt vermoeid neer bij een put. Zijn leerlingen zijn boodschappen gaan doen en hij heeft dorst. Hier begint ons verhaal. Maar voor het verhaal begint, is er al een heleboel gebeurd. Dingen die ons verhaal nog meer context, nog meer lading geven. Want hoe komt Jezus daar eigenlijk terecht, bij die put? We lazen het niet, maar het staat er wel: Jezus is op weg van Judea naar Galilea. Zijn succesverhaal werd namelijk bekend bij de farizeeën: “Men had hen verteld dat Jezus meer leerlingen maakte en meer mensen doopte dan Johannes”. Johannes moest die acties met de dood bekopen, dus Jezus maakt zich wijselijk uit de voeten. Zijn reis voert door Samaria. Samaritanen zijn ook joden, maar vrijzinnig en niet zo recht in de leer. Wrok en wrevel heersen al eeuwen tussen beide volken, en dus kiezen joden die op reis zijn naar het noorden in de regel een andere route dan door Samaria. Jezus niet.

Terug naar het fragment dat we lazen. Jezus zit alleen bij de bron als er een vrouw aankomt, een Samaritaanse. Zij heeft ook dorst, ze heeft haar kruik meegenomen. “Geef je mij ook wat te drinken?” vraagt Jezus haar. En met die paar woorden doorbreekt hij meteen een taboe. Want mannen behoren geen vrouwen aan te spreken, en al helemaal geen onreine Samaritaanse vrouwen. Maar Jezus laat zich niet door conventies weerhouden. En de vrouw ook niet. “Als je wist wie ik was,” zegt Jezus, “zou je mij om water vragen.” “Ik jou om water vragen?” schamperde de vrouw, “Je hebt niet eens een emmer!” Zoals wel vaker leidt ook dit gesprek met Jezus in eerste instantie tot een misverstand. Het water waar Jezus op doelt is niet van hetzelfde soort dan waar de vrouw het over heeft. “Ik bedoel geen water uit de put.” zegt Jezus. “Het water dat ik je geef, zal in jouzelf een bron worden waaruit voor altijd levend water opwelt.”

Nu snapt de vrouw het. “Dat water wil ik wel.”, zegt ze. “Ga eerst je man halen.”, antwoordt Jezus. “Ik heb geen man.” “Dat zeg je goed”, reageert Jezus, “je hebt vijf mannen gehad en de man die je nu hebt, is niet van jou.” Dit stukje tekst is vaak geïnterpreteerd als een teken dat de Samaritaanse vrouw niet bepaald een zedig leven leidt, een prostituee is misschien wel. Het wordt dan gemakkelijk een moralistische boodschap over zonde en vergeving. Maar wie verder kijkt, ziet meer. Of met de woorden van collega-voorganger Dick Akerboom: “Lees maar, er staat niet wat er staat.” Het zou namelijk goed kunnen dat de 'man' naar wie Jezus hier vraagt, eigenlijk een verwijzing is naar God. Het is bekende bijbelse symboliek: God als bruidegom van Israël, het volk als bruid van God. De vraag van Jezus zou dan ook kunnen betekenen: “Wie is jouw God?” “Ik heb geen God.”, antwoordt de vrouw.

Daar zitten ze dan samen, Jezus en de Samaritaanse vrouw. Wat begon als een praktisch verzoek om water wordt echt contact tussen twee mensen die elkaar zien en zich gezien weten. Hier gebeurt iets: ze worden elkaar eigen. En daarom kan Jezus, een vreemde eigenlijk, haar vragen naar de diepste grond van haar bestaan: “Wie is jouw God?” Daarom ook schroomt de vrouw op haar beurt niet om te bekennen: “Ik heb geen God.” Jezus begrijpt wat ze zegt: dit is geen atheïstisch statement, dit is geen vrouw die niets meer met God te maken wil hebben. “Het is waar” zegt hij dan ook, “ik zie het aan je: je hebt gezocht naar God. Vijf keer dacht je ergens thuis te zijn, vijf keer werd je teleurgesteld. En nu nog steeds ben je zoekende.”

Hoe is het mogelijk? Hier doorgrondt een onbekende man haar verdriet en verlangen. Dat moet wel een profeet zijn. Maar een jood toch nog steeds. De vrouw besluit om deze man, die zij begint lief te krijgen, eerst nog eens even te testen. Je weet het tenslotte maar nooit. “Wij aanbidden God op die berg daar, jullie in Jeruzalem.” Eens kijken wat hij daar op te zeggen heeft, of hij iets denegerends te melden heeft over Samaritanen. Je kunt Jezus bijna horen grinniken. Maar zijn antwoord is ernstig: “Geloof me, er komt een moment – en dat is nu al aangebroken – dat dat soort kwesties er

niet meer toe doen. Dan gaat het niet meer om de berg of de tempel, niet meer om regels en conventies, maar om waarheid en geest. God aanbidden betekent dan: trouw en troostend aanwezig zijn.”

Hoe doet die man het toch? Steeds weer weet hij haar te raken met uitspraken waarvan ze voelt dat ze waar zijn, en die ze nog nooit ergens anders heeft gehoord. “Ik heb horen spreken van een Messias.”, zegt ze met een schuine blik op Jezus. “Als die komt, zal hij alles uitleggen.” Enigszins aarzelend en indirect spreekt ze haar hoop uit. Hij kijkt haar aan: “Ik ben het.”, zegt hij. “Ik, die met je spreekt.”

En zij gelooft hem, omdat ze weet dat het waar is. Omdat ze voelt dat ze zojuist zélf een bron van levend water is geworden. Ze laat haar kruik staan: haar dorst is gelest, water uit de put heeft ze niet meer nodig - en ze haast zich terug naar de stad om iedereen die het horen wil van haar ervaring te vertellen. Ze bekeert zich – letterlijk: ze vindt inspiratie en keert terug om die te delen. Veel mensen zijn onder de indruk van wat ze vertelt, zij willen Jezus ook ontmoeten. En zo leidt een vrouw haar volk – niet één man, maar vele mensen - terug naar de bron. Een sterke vrouw, wie zal haar vinden? Nou, Jezus dus. Het hoeft ons niet te verbazen.